ראשית הגז פרק אחד עשר חולין

דרך ביאתך. לבית אתה קובע מזוזה וכשהוא נכנס לבימו רגליה דימינא עייל ברישא מגלח שהימין בכמיקה הוא דרך ביאה: **מפנוס.** הזרוע והלחיים והקיבה: **זובחי.** שיש משמע: **מדרכה נילף נפינה מפרומה.** ולא מבעי קרא דהא קולא וחומרא לחומרא מקשינן[1]: **הדין עם הטבח.** כפירקין לעיל וזובחי לחומיה דקרא הוא: **מרגל.** אשר תביא[2] מארגלכם לא משמע מיעוטא כולי האי ולא ממעטא חולה לארגל מיניה דמשמע כל מקום שיש להם ארגל אכל ארגל משמע המיוחדת לך ולא לעובדי כוכבים: **כי יפול הנופל.** כל שרשוי ליפול הימנו ואפילו בשותפות: **בפי כנסיות.** שאין חלק לאחד מהן כו שאף לבני עבר הים הוא ועוד שאינו בית דירה: **ליפנכו להני כלני.** דאמר רבא דמודי ר' אלעאי בכל הני דהא תניא דפליג ר' אלעאי בבכורה ולא מרבי לה מבקרכם ולאנכם: **ואמר ר' חנינא מסורא ליפנכו להני כלני.** דרבא דהא תניא דפליג רבי אלעאי בתמנות ומדפטר בתמנות על כרחך פטר נמי בתרומה דאי ס"ד בתרומה מחייב היכי פטר בתמנות[3] לייתיהו לחיובא מתרומה הואיל ומיר גזירה שוה דנתינה נתינה מסתברא דהא אגמרוה דלחומרא אית לן למידן: **[4]אלא ס"מ כתרומה נמי פטור.** דלייך דגנך והדר ליף תמנות אי מתרומה אי מראשית הגז בנתינה נתינה (ג): **[5]אי מה.** כיון דמתרומה ליף רבי אלעאי לראשית הגז דאמרן לעיל שותפות דעובד כוכבים נפקא ליה מרישיה דקרא אי מה תרומה בחו"ל לא אף ראשית הגז בחו"ל לא דכפ"ק דקדושין (דף לו:) קי"ל כל מצוה שאינה תלויה בארץ נוהגת בין בארץ בין בחו"ל דיליף מענוגות כוכבים שהיא חובת הגוף ונוהגת בכל מקום אבל חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ: **מנכרכיל.** שם מקום: **אין.** ולאי[6]: **והסניא.** גיעוותא: **תרומה טובלת.** אוקמת משום טבל דכמיב[7] אשר ירימו בעתידים ליתרם הכתוב מדבר בחלו הן הנכרפין (פנהדרין דף פג.): **אין לך כו אלא מראשיתו ואילך.** משהופרש ונעשה ראשית הוא שלו אבל מעיקרא [8]אין לו אלא שם אחד דהאי לאשית קרא יתירא הוא ולראשית לעיל סמיך והוה ליה למכתב וגז לאנך: **מיפה.** זר האוכלה בחזיר: **חומש.** בשונג: **ראשון ושני.** מעשר ראשון ומעשר שני: **אין לך אלא ראשיתו.** אין לך נתינה אחרת להפרש ממנו מדלא כתב ומגז לאנך ש"מ מתנה ראשונה בלבד אחת ראשית לאשמועי':

תרומה מחדש על הישן לא. דכתיב היולא השדה שנה שנה (דברים יד): **היו לו שני רחלות גזו.** שנה זו והנית: **גזו.** שנה והנית עד שהיו לו חמש גזיזים אין מצטרפות לגזיזים של חמש לאן קפיד רחמנא והא לית ליה: **הא חמש מצטרפות.** אם היו לו חמש לאן וגזז השתים בשנה זו ושלש בשנה שניה להשלמת איכא גזיזים של חמש לאן מצטרפות ואף על גב דחדש וישן הוא: **וספניא.** אידך דאפילו חמש אין מצטרפות קשיין אהדדי: **אלא לאו שמע מינה.** הא דאמר רבי אלעאי ורבנן לרבי אלעאי דמקיש גז לתרומה אין מצטרפות ולרבנן מצטרפות. כל הני קושייתא לרבי אלעאי: **הגדל כחיוב.** כגון ישראל שלקח שדה מן העובד כוכבים דמפרש לקמיה: **הגדל כפטור.** ביד עובד כוכבים: **כחיוב.** לאחר שבאו ביד ישראל: **כפוריא.** אדם לוקה שבשה דוד ולא שמיה כבוש ולא חלה בה קדושה הארץ וקלה קדושתה ויש קנין לעובד כוכבים להפקיע מיד מעשר לפיכך אין ישראל חייב לעשר אלא על התוספת השני שלישים שגדלו אצלו טבל ואחוזין מעורבין אבל בארץ ישראל מעשר על הכל שאין קנין לעובד כוכבים בה להפקיע מן המעשר [ניטין מז.] והכמים פוטרין לכיון שהכיאה שלש ביד עובד כוכבים כאילו נגמרה כולה בידו דקיימא לן (ר"ה יב: יג.) תבואה בתר שלש אזלא: **וכי תימא הכי נמי.** דהגדל ביד עובד כוכבים פטור מראשית הגז אפילו בא ליד ישראל: **הלוקח גז לאנו של עובד כוכבים.** קודם שנגזזה: **פטור מראשית הגז.** דלאנך בעינן ולא גיזותיך והכא לאו לאנו דישראל הוא: **הא לאנו לגזוז.** לקח וקנה עדרו של עובד כוכבים כשהיא עומדת לגזוז הואיל והכל שלו וקרינא ביה לאנך: **חייב.** ואף על פי שגדלו הגיזים אצל עובד כוכבים:

[1]דדרך ביאתך מן הימין מעשר אע"ג דכתיב מעשר דגנך דילך אין דשותפות לא [2]כתב רחמנא מעשרותיכם אלא מעשר דגנך למאי אתא למעוטי שותפות דעובד כוכבים מתנות אע"ג דכתב רחמנא ונתן איכא למימר יליף נתינה נתינה מראשית הגז מה להלן דשותפות לא אף כאן דשותפות לא [3]כתב רחמנא [1]מאת זובחי הזבח אלא טעמא דכתב רחמנא מאת זובחי הזבח הא לאו הכי הוה אמינא לילף מראשית הגז אדרבה נילף מתרומה אין ה"נ [4] מאת זובחי הזבח למה לי לכדרבא [5]דאמר רבא הדין עם הטבח בבורים אע"ג דכתיב [2]ארצך דידך אין דשותפות לא [6]כתב רחמנא [3]בבורי כל אשר [3]בארצך אלא ארצך למה לי [7]למעוטי חוצה לארץ ציצית אע"ג דכתב רחמנא [4]כסותך דידך אין דשותפות לא [1]כתב רחמנא [5]על כנפי בגדיהם לדורותם ואלא כסותך למה לי לכדרב יהודה [6]דאמר רב יהודה [1]טלית שאולה פטורה מן הציצית כל שלשים יום מעקה אע"ג דכתב רחמנא [6]לגגך דידך אין דשותפות לא [8]כתב רחמנא [6]כי יפול הנופל ממנו אלא גגך למאי אתא [9]למעוטי בתי כנסיות ובתי מדרשות אמר רב ביבי בר אביי ליתנהו להני כללי דתניא בהמת השותפין חייבת בבכורה ור' אלעאי פוטרה מאי טעמא דר' אלעאי דכתיב [7]בקרך וצאנך והא כתיב [8]בקרכם וצאנכם דכולהו ישראל אמר רב חנינא מסורא ליתנהו להני כללי דתניא בהמת השותפין חייבת במתנות ור' אלעאי פוטר מאי טעמא יליף נתינה נתינה מראשית הגז מה להלן דשותפות לא אף כאן דשותפות לא ואי ס"ד בתרומה מיחייב נילף נתינה נתינה מתרומה אלא ש"מ בתרומה נמי פוטר אי מה תרומה בארץ אין בחוצה לארץ לא אף מתנות בארץ אין בחוצה לארץ לא אמר רבי יוסי מנהרביל אין והתניא רבי אלעאי אומר מתנות אין נוהגין אלא בארץ וכן היה [7]רבי אלעאי אומר ראשית הגז אין נוהג אלא בארץ מאי טעמא דר' אלעאי אמר רבא יליף נתינה נתינה מתרומה מה תרומה בארץ אין בחוצה לארץ לא אף ראשית הגז בארץ אין בחוצה לארץ לא אמר ליה אביי אי מה תרומה טובלת אף ראשית הגז טובלת א"ל אמר קרא [9]וראשית גז צאנך תתן לו אין לך בו אלא מראשיתו ואילך אי מה תרומה חייבים עליה מיתה וחומש אף ראשית הגז חייבים עליו מיתה וחומש אמר קרא [10]ומתו בו ויסף עליו עליו ולא על ראשית הגז בו ולא בראשית הגז אי מה תרומה ראשון ושני אחריה אף ראשית הגז ראשון ושני אחריה אמר קרא ראשית אין לך בו אלא ראשית בלבד אי מה תרומה מחדש על הישן לא אף ראשית הגז מחדש על הישן לא אין והתניא [9]היו לו שתי רחלות גזז והניח גזז והניח שנים ושלשה שנים אין מצטרפות [1]הא חמש מצטרפות והתניא אין מצטרפות אלא ש"מ הא דר' אלעאי והא דרבנן אי מה תרומה גדל בחיוב חייב גדל בפטור פטור אף ראשית הגז נמי גדל בחיוב חייב בפטור פטור וגבי תרומה מנלן [10]דתניא [2]ישראל שלקח שדה בסוריא מעובד כוכבים עד שלא הביאה שליש חייב משהביאה שליש ר"ע מחייב בתוספת וחכמים פוטרין וכי תימא הכי נמי והתנן הלוקח גז צאן עובד כוכבים פטור מראשית הגז הא צאנו לגזוז חייב מתני' דלא

ביתך דרך ביאתך. תימה אמאי לא אמר שותפות דעובד כוכבים כדקאמר בכל הני דלעיל[1]: **אלא ארצך** ס"ד [2]מעוטי חו"ל. אע"ג דמצוה התלויה בארץ היא מכל מקום אצטריך למעוטי משום דאתקש לנכסי בחלב בחד קרא. רש"ס:

[3]אי מה תרומה חייבין עליה מיתה וחומש כו'. ואע"ג דבראשית הגז לא שייכא ביה אכילה ואין בתרומה חומש אלא באכילתה הנאת לאשים ד] היא אכילתה:

[4]אף ראשית הגז ששריה נברין. תימה מגלן דבעינן ששריה נברין אי מדכתיב לאשים בראשית הגז נמי כתיב לאשים ומה צריך למילף מתרומה ויש לומר דהא דבעינן בתרומה שריה נברים משום דילפינן תרומה מחלה דחלה נקראת תרומה ובחלה כתיב מראשית דמשמע ולא כל לאשים:

כדבי

מרומה מחדש על הישן לא. דכתיב היולא השדה שנה שנה (דברים יד): **היו לו שני רחלות גזו.** שנה זו והנית: **גזו.** שנה והנית עד שהיו לו חמש גזיזים אין מצטרפות לגזיזים של חמש לאן קפיד רחמנא והא לית ליה: **הא חמש מצטרפות.** אם היו לו חמש לאן וגזז השתים בשנה זו ושלש בשנה שניה להשלמת איכא גזיזים של חמש לאן מצטרפות ואף על גב דחדש וישן הוא: **וספניא.** אידך דאפילו חמש אין מצטרפות קשיין אהדדי: **אלא לאו שמע מינה.** הא דאמר רבי אלעאי ורבנן לרבי אלעאי דמקיש גז לתרומה אין מצטרפות ולרבנן מצטרפות. כל הני קושייתא לרבי אלעאי: **הגדל כחיוב.** כגון ישראל שלקח שדה מן העובד כוכבים דמפרש לקמיה: **הגדל כפטור.** ביד עובד כוכבים: **כחיוב.** לאחר שבאו ביד ישראל: **כפוריא.** אדם לוקה שבשה דוד ולא שמיה כבוש ולא חלה בה קדושה הארץ וקלה קדושתה ויש קנין לעובד כוכבים להפקיע מיד מעשר לפיכך אין ישראל חייב לעשר אלא על התוספת השני שלישים שגדלו אצלו טבל ואחוזין מעורבין אבל בארץ ישראל מעשר על הכל שאין קנין לעובד כוכבים בה להפקיע מן המעשר [ניטין מז.] והכמים פוטרין לכיון שהכיאה שלש ביד עובד כוכבים כאילו נגמרה כולה בידו דקיימא לן (ר"ה יב: יג.) תבואה בתר שלש אזלא: **וכי תימא הכי נמי.** דהגדל ביד עובד כוכבים פטור מראשית הגז אפילו בא ליד ישראל: **הלוקח גז לאנו של עובד כוכבים.** קודם שנגזזה: **פטור מראשית הגז.** דלאנך בעינן ולא גיזותיך והכא לאו לאנו דישראל הוא: **הא לאנו לגזוז.** לקח וקנה עדרו של עובד כוכבים כשהיא עומדת לגזוז הואיל והכל שלו וקרינא ביה לאנך: **חייב.** ואף על פי שגדלו הגיזים אצל עובד כוכבים:

דלא

מסורת הש"ס

[1]) לעיל קלב. [2]) [ל"ל מלאכם], [3]) לעיל קי. מנחות מד., [4]) [לקמן קלח:], [5]) [תוספתא פ"ג ה"ח], [6]) ניטין מז., [7]) [יומות ח.], [8]) [ל"ל מלאכם], [9]) [ל"ל כרם ורש"ל, [10]) [ויקרא כג], [2]) [לן לי אם אחר כל"ל ר"מ, [3]) [ופי' היטב תוס' מנחות מד. ד"ה טליתא], [4]) [שיך לע"ב],

תורה אור השלם

1. וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה:
דברים יח ג
2. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם:
דברים כו ב
3. בְּבוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ יְבִיאוּ לְיְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל טְהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֵלֻנּוּ:
במדבר יח יג
4. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת בְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ:
דברים כב יב
5. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: במדבר טו לח
6. כִּי תִבְנֶה בַיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ:
דברים כב ח
7. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: דברים יד כג
8. וְהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֶת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֶת תְּרוּמַת יְדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם: דברים יב ו
9. רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ:
דברים יח ד
10. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב ט
וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁתּוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא כב יד

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ו מהלכות תפילין הל' יב סמג עשין כב טור ש"ע י"ד סי' רפט סעיף ב:
מז ב מיי' פ"ד מהלכות תרומות הל' ח טור ש"ע י"ד סי' שלא סעיף לה:
יז ג מיי' פ"ו מהלכות כלים הל' יד סמג עשין קמב טור ש"ע שם סי' שלג סעיף י:
יח ד מיי' פ"ג שם הל' ח סמג עשין קמב:
יט ה מיי' שם הל' ו ע"ש:
כ ו מיי' פ"ג מהלכות ציצית הל' ד סמג עשין כו טור ש"ע א"ח סי' יד סעיף ה:
כא ז מיי' שם טור ש"ע שם סעיף ג:
כב ח ט מיי' פי"א מהל' רוצח הל' ב סמג עשין עט טור ש"ע א"ח סי' תמ סעיף ב:
כג י מיי' פ"ו מהלכות כלים הל' טו סמג עשין קמב טור ש"ע י"ד סי' שלג סעיף יב ופסק דיחיד מישן:
כד כ מיי' פ"ת מהל' תרומות הל' יח:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' אין ה"נ אלא מתמ' זוכחי: (כ) רש"י ד"ה אלא ס"מ וכו' נתינה נתינה או כיון דמתרומה ליף ר' אלעאי לראשית הגז כדאמרן לעיל למעוטי שותפות דעובד כוכבים דנפקא ליה מרישי דקרא ה"נ יליף לתרומה מראשית הגז מסיפי דקרא הכ"ל ואח"כ מה"ד אי מה תרומה:

מוסף רש"י

דרך ביאתך. לימין בנוחו לבית ולא מימין לאחוז (יומא יא. וכעי"ז מנחות לד.). הדין עם הטבח. דינו של כהן לתבוע מן העבת המתנות ואע"פ שאין הבהמה של עבת אלא משל אחרים (לעיל קלב.).

שיטה מקובצת

[1]) היכי פטר במתנות נילפינהו לתיובא מתרומה: [2]) אי מה כיון דמתרומה יליף ר' אלעאי וכו'. נ"ב נ"א בפירש"י כתיבת יד אי מה תרומה בחו"ל לא אף ראשית הגז בחו"ל לא כיון דאמרת דאי ס"ד בתרומה נמי חייב לילף נתינה נתינה מתרומה מכלל דכל היכא דמצי יליף מתרומה לא שביק תרומה ויליף מראשית הגז אי מה הכי, ע"כ מצאתי בפי' אחד מרש"י ז"ל כ"י וצ"ע: [3]) אין ודאי פטור: [4]) הנאת ראשית הגז היא אכילתה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com